

Otázka: Hospodářská politika

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): mara

Hospodářská politika

- týká se makroekonomie
- konkrétní pravidla a opatření, jimiž stát usměrňuje vývoj ekonomiky
- hospodářství a politika spolu úzce souvisí
- hospodářská politika ČR musí reagovat na celosvětový vývoj

Subjekty hospodářské politiky:

- **parlament** – schvaluje hospodářské zákony, rozpočet
- **vláda** – základní tvůrce hospodářské politiky

-připravuje návrh rozpočtu

- **ČNB** – centrální banka, snaží se střežit množství peněz v oběhu, když je hodně peněz v oběhu, hrozí inflace

- měla by být nezávislá na vládě

Nástroje hospodářské politiky:

- **právní systém** – vymezuje pravidla pro hospodářskou politiku (např. zákon o bankrotu)
- **monetární systém** – představuje peněžní a úvěrovou politiku, ČNB
 - diskontní sazba – úrok, za který si půjčí komerční banky od centrální banky peníze, aby ČNB snížila množství peněz v oběhu, zvýší diskontní sazbu
 - povinné minimální rezervy – komerční banky složí v ČNB určitou část peněz – depozitum, ze kterých se v případě krachu vyplácí, výši určuje ČNB
 - operace na volném trhu – když chtějí snížit množství peněz v oběhu, prodají akcie
- **fiskální politika** – rozpočtová politika, odvíjí se od rozpočtu, kalkuluje se s příjmy a výdaji

-veřejné rozpočty = rozpočty státu, obcí, krajů

-rozpočty:

a) vyrovnaný – příjmy = výdaje

b) schodkový – příjmy < výdaje, stát se zadlužuje, když dochází k expanzivní politice

c) přebytkový – příjmy > výdaje, cílem je udělat zásobu, vede k restriktivní politice

4) **důchodová a cenová politika** – řeší příjmy obyvatel, zda je stát bude regulovat (jen ve státním sektoru, 1/5 lidí)

– do důchodů se promítají mzdy, zisky, renty

– cenu statků určuje trh, ale něco reguluje i stát (nájemné, vodu, plyn) – obrana

proti negativním jevům

5) **zahraničně obchodní politika** – vytváření, stanovení měnových kurzů, ochranná opatření (CLA, dovozní kvóty)

– 4 faktory: mezinárodní obchodní smlouvy, konzulát, kurzy, ochranná opatření

Funkce státu z hlediska hospodářské politiky:

- musí vytvářet právní jistotu
- sociální funkce – přerozdělování, péče o veřejné statky, podpora neziskového sektoru
- hospodářská funkce – stát hospodaří, musí vytvářet podmínky pro hospodaření firem, zisk jde do státního rozpočtu

Hodnocení národního hospodářství:

- na základě magického čtyřúhelníku

1) sleduje velikost a tempo růstu celkového produktu

– konkrétní ukazatelé jsou **HDP, HNP**

2) sleduje stabilitu cen, měny

– ukazatel – míra **inflace**

3) vyrovnanost **vývozu a dovozu**

– ukazatel – bilance zahraničního obchodu

4) velikost a struktura **nezaměstnanosti**

– ukazatel – míra nezaměstnanosti

Celkový produkt:

- je to souhrn statků a služeb, které vyprodukovala ekonomika za určité období

HDP -hrubý domácí produkt, makroekonomický agregát – ukazatel

-souhrn statků a služeb, vyjádřený v penězích, vytvořený za určité období výrobními faktory na území státu (v

Evropě)

(i zahraniční výrobní faktory na našem území)

HNP -hrubý národní produkt

-souhrn statků a služeb, vyjádřený v penězích, vytvořený za určité období výrobními faktory ve vlastnictví občanů

příslušné země (v USA)

výpočet HDP:

- **zbožová (produkční) metoda** - počítá se podle výroby a následné spotřeby
- výroba a spotřeba finálních (koncových) statků
- započítáváme:

a) spotřebu domácností (3/4 HDP)

b) investice soukromých firem (stroje, budovy, technologie)

c) vládní nákupy

d) čistý vývoz (export – import)

- **důchodová metoda**
- počítá se z hlediska vlastnictví výrobních faktorů a zisků z výrobních faktorů
- nemůžeme počítat platby firem jiným firmám
- započítáváme:

a) mzdy

- b) renty
- c) úrok
- d) zisk
- e) nepřímé daně (DPH+spotřební daň)
- f) opotřebení investic -fyzické x morální (technologie)

HDP- slouží k porovnávání vyspělosti států

- sledujeme vývoj domácího hrubého produktu, sledujeme jak se vyvíjí ekonomika

nominální HDP - když srovnáme HDP za určitá léta a nezahrnujeme do toho inflaci (sledujeme v běžných cenách)

reálný HDP - pokud chceme srovnávat adekvátně, musíme přepočítat na tzv. stálé ceny (jeden rok se vezme za základ a ty ostatní roky přepočítáme podle základu)

dělení HDP:

potenciální HDP - při produkčních možnostech ekonomiky, jaký mohl být nejvyšší HDP

skutečný HDP - jaký jsme opravdu dosáhli

- v USA používají ukazatel NEW (net economic welfare) = HNP + produkty šedé a černé ekonomiky - záporné externality

šedá ekonomika - porušují se běžné etické normy, pravidla

černá ekonomika - přímé porušování zákonů dané země, hospodářská kriminalita

Hospodářský cyklus:

- zabývá se vývojem ekonomiky státu
- 4 fáze: 1) expanze – dochází k rozvoji, vzestupu
- 2) vrchol – je zde vysoká nabídka, dojde k přebytku a snižování cen
- 3) krize – poptávka se zabrzdila a firmy krachují
- 4) sedlo – ekonomika klesne na dno, krachlo moc firem, došlo k vyprodání přebytku a minimalizaci cen a nastane zase vzestup
- opakuje se po určitých obdobích

Inflace:

- proces znehodnocování peněz, souvisí s růstem cen
- lidé přikládají penězům větší hodnotu než je hodnota skutečná, dojde k růstu cen a dochází k inflaci
- opakem inflace je DEFLACE – zhodnocování peněz
- jsou to makroekonomické agregáty – ukazatelé
- je běžná v určité míře (ČR 2-3%)
- inflační spirála
- dělíme: 1) inflace tažená poptávkou – zvýší se platy, zvýší se ceny, inflace

-zvýší se ceny, zvýšení platů – inflační spirála

2) inflace tažená nabídkou – zdražení materiálů, zdražení výrobků

míra inflace - můžeme vyjádřit matematickým vzorcem

$$i = [P(t) - P(t-1)] * 100 / P(t-1)$$

P-cenová hladina=indexy, můžeme dostat 3 způsoby:

1) CPI -index spotřebitelských cen, průměr cen spotřebovaných výrobků a služeb

-co člověk ke svému životu potřebuje – spotřební koš (i pro výpočet životního minima)

2) PPI – index cen výrobců

3) deflátor HDP – poměr HDP v běžných cenách a HDP ve stálých cenách

druhy inflace:

- mírná (plíživá) – jednociferná inflace (0-9 %), lidé nepřestávají věřit domácí měně
- pádivá – dvouciferná inflace (10-99 %), lidé přestávají věřit domácí měně, investují do nemovitostí, cizí měny, drahých kovů...
- hyperinflace – troj a více ciferne inflace, peníze přestávají plnit svou funkci, nastává BARTER, ekonomika se rozpadá

Daňový systém

daň - příjem veřejných rozpočtů, který ze zákona odčerpává část důchodu subjektu na nevratném principu

- v praxi – vypočítaná částka, kterou plátce odvádí finančnímu úřadu

- upravují zákony

- **výše daní** – je otázkou politického rozhodnutí (stát se snaží o co nejvyšší daně, občané chtějí co nejnižší)

POPLATNÍK – osoba z jehož peněz je daň placená

PLÁTCE – fyzická nebo právnická osoba, která má ze zákona povinnost daň odvést státu

ZÁKLAD DANĚ – částka, ze které se určitým procentem vypočítává odváděná daň

SAZBA DANĚ – procentem vyjádřený poměr daně k základu daně

UNIVERZÁLNÍ DAŇ – daň, která je vybírána při prodeji všeho zboží a všech služeb

SELEKTIVNÍ DAŇ – pouze u určitých druhů zboží (spotřební daň u cigaret)

DŮCHODOVÁ DAŇ – poplatníci platí podle výše příjmů

MAJETKOVÁ DAŇ – podle druhu a velikosti nemovitého majetku a při využívání silničních vozidel při podnikání

základní rozdělení:

- přímá daň – poplatník a plátce je jedna osoba
- nepřímá daň – poplatník a plátce je jiná osoba (odvádí plátce, platí poplatník)

Přímé daně

Daň z příjmu fyzických a právnických osob:

poplatník – fyzická osoba, která má na území ČR trvalé bydliště a má nějaký příjem (peněžní i nepeněžní)

plátce – podnikatelé platí sami za sebe

-zaměstnavatel odvádí z našich peněz

- vyúčtování období je kalendářní rok

- my platíme měsíčně z každé mzdy – platíme zálohu

- daňové přiznání – přeplatky nebo nedoplatky

Daň z nemovitosti:

- majetková daň – platí se každý rok

Daň dědická, darovací, z převodu nemovitosti

- daň majetková
- určena podle příbuznosti – přímí dědici – nejmenší daň
- z převodu nemovitosti – 5 % – z vyšší ceny (buď odhadní nebo prodejní), platí se jednorázově

Daň silniční

- majetková daň, platí se za silniční vozidla, která jsou používána k podnikatelské činnosti

Nepřímé daně

DPH - daň s přidané hodnoty, platí každý co přidává hodnotu

- univerzální daň, platí se ze všeho druhu zboží (kromě pošty)
- poplatník – ten, kdo kupuje
- plátce – prodávající
- platí se podle obrátu – 3 měsíce u obrátu, většího jak 750, musí se platit DPH
- 5%, 15%

Spotřební daň - selektivní daň, na určité zboží

- líh, lihoviny
- pivo
- víno
- tabák + tabákové výrobky
- uhlovodíková paliva a maziva